

Obywatel UE

Civis Europaeus sum

dr Jan Misiuna

Polskie Stowarzyszenie Badań Wspólnoty Europejskiej
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Projekt „Akademia Młodego Europejczyka” jest realizowany przy
wspieraniu finansowym Komisji Europejskiej

Katedra Unii Europejskiej im. Jean Monnet
Jean Monnet Chair on “Turning points in European
Integration: governance, politics and identity in the EU”
KES, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Cele zajęć

- pogłębianie wiedzy uczniów na temat **obywatelstwa UE** w odniesieniu do wybranych zagadnień:
 - definicji obywatelstwa
 - powstania obywatelstwa europejskiego
 - praw i obowiązków obywateli UE
 - nabycia i utraty obywatelstwa UE
 - ochrony praw obywateli UE
- rozwijanie umiejętności argumentacji młodzieży podczas dyskusji na zadany temat, formułowania własnych opinii oraz pracy w zespole.

Plan zajęć

1. Co to jest obywatelstwo?
2. Istota i powstanie obywatelstwa europejskiego
3. Prawa i obowiązki obywateli UE
4. Jak zostaje się (i przestaje się być) obywatelem UE?
5. Jak obywatele UE mogą wpływać na działania UE?
6. Ochrona praw obywateli UE – Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Co to jest obywatelstwo?

Obywatelstwo to związek między jednostką, a państwem i związane z nim prawa i obowiązki, w tym możliwość uczestniczenia we władzy politycznej.

Co Europejczycy wiedzą o obywatelstwie europejskim?

(Flash Eurobarometer 365: European Union Citizenship Report, Brussels, February 2013)

81% wie, że istnieje coś takiego, jak obywatelstwo Unii Europejskiej

78% wie, jak otrzymuje się obywatelstwo UE

tylko 46% wie, co kryje się pod terminem „obywatelstwo UE”

Istota i powstanie obywatelstwa europejskiego

- Sprawa Van Gend en Loos v Nederlandse Administratie der Belastingen
- Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że prawo traktatowe stosuje się bezpośrednio również w **stosunku do obywateli państw członkowskich**.

Konsekwencje sprawy Van Gend en Loos:

Bezpośrednia łączność obywateli ze Wspólnotami

Konieczność ochrony praw jednostek

Konieczność zgody obywateli na wprowadzenie praw (demokratyczna legitymizacja)

Konieczność uregulowania relacji Wspólnot i obywateli

Traktat z Maastricht (1992/1993)

Artykuł 8.

1. Ustanawia się obywatelstwo Unii.

- Obywatel Unii jest każda osoba mająca przynależność Państwa Członkowskiego.

2. Obywatele Unii korzystają z praw i podlegają obowiązkom przewidzianym w niniejszym Traktacie.

Prawa obywateli UE

prawo do swobodnego przemieszczenia się i przebywania na terytorium wszystkich państw członkowskich UE;

prawo do głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych (samorządowych) i do Parlamentu Europejskiego w tym państwie członkowskim, w którym dana osoba, posiadająca obywatelstwo Unii, zdecydowała się zamieszkać, na takich samych zasadach jak osoby posiadające obywatelstwo tego państwa;

prawo do ochrony dyplomatycznej i konsularnej w innym państwie, niebędącym członkiem UE, w sytuacji gdy państwo, którego dana osoba jest obywatelem nie posiada tam przedstawicielstwa dyplomatycznego. Ochronę zapewniają wtedy wszystkie pozostałe państwa członkowskie UE, stosując takie same zasady, jak przy opiece nad własnymi obywatelami;

Prawa obywateli UE

prawo do składania petycji do Parlamentu Europejskiego;

prawo do składania skarg do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich;

prawo do komunikowania się z instytucjami i organami doradczymi UE w jednym z 24 języków oficjalnych Unii;

prawo dostępu do dokumentów;

prawo do ochrony swoich danych osobowych.

Nabycie obywatelstwa UE

Obywatelstwo państwa można nabyć w sposób:

pierwotny – przez urodzenie:

- prawo krwi
- prawo ziemi

wtórny –
naturalizacja

Nabycie obywatelstwa państwa członkowskiego UE oznacza nabycie obywatelstwa UE.

Nabycie obywatelstwa UE

- Sprawa Mario Vicente Micheletti i inni przeciwko Delegación del Gobierno en Cantabria
- Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że państwa członkowskie samodzielnie podejmują decyzje o nadaniu obywatelstwa i inne państwa członkowskie nie mogą tych decyzji podważać.

Utrata obywatelstwa UE

- Obywatelstwo UE traci się wraz z utratą lub zrzeczeniem się obywatelstwa państwa członkowskiego.

Jak obywatele UE mogą wpływać na działania UE?

- Petycja do Parlamentu Europejskiego
- Europejska inicjatywa obywatelska

Petycja do Parlamentu Europejskiego

- Prawo do składania petycji do Parlamentu Europejskiego zapisane jest w art. 227 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
- Prawo do składania petycji do PE przysługuje:
 - każdemu obywatelowi Unii lub grupie obywateli Unii, niezależnie od tego, czy mieszkają na jej terenie, czy nie;
 - wszystkim osobom zamieszkałym w UE;
 - przedsiębiorstwom, stowarzyszeniom oraz innym organizacjom, ale pod warunkiem, że ich siedziba znajduje się na terenie UE.
- Petycje do Parlamentu Europejskiego mogą dotyczyć dowolnej sprawy; mogą być skargą lub wnioskiem. Ale petycja musi:
 - dotyczyć kwestii, która znajduje się w kompetencjach Unii Europejskiej.
 - bezpośrednio dotyczyć osoby lub organizacji, która składa petycję.

Europejska inicjatywa obywatelska

- Przepisy o prawie obywateli Unii do inicjatywy ustawodawczej zostały wprowadzone do traktatów europejskich wraz z przyjęciem Traktatu Lizbońskiego w 2009 r., ale korzystać z niej można dopiero od 2011 r.
- Europejska inicjatywa obywatelska to sposób wezwania Komisji Europejskiej do przygotowania nowych przepisów w jakiejś dziedzinie (np. transport).
- Aby Komisja Europejska zajęła się petycją musi poprzeć ją przynajmniej 1 mln obywateli UE, którzy już mogą głosować w wyborach do Parlamentu Europejskiego, zamieszkałych w przynajmniej 7 państwach członkowskich.

Ochrona obywateli UE

- Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich – powoływany przez Parlament Europejski (jest niezależny od innych instytucji unijnych).
- ERPO zajmuje się m.in. przypadkami dyskryminacji, nadużywania prawa czy ignorowania przez instytucje UE wniosków obywateli o dostęp do informacji.
- Jedyną instytucją UE, która nie znajduje się w polu zainteresowań ERPO jest Trybunał Sprawiedliwości.

ERPO zajmuje się wyłącznie sprawami dotyczącymi instytucji UE.

- Skargi do ERPO mogą składać:
 - wszystkie osoby na stałe mieszkające na terenie Unii Europejskiej, niezależnie od tego, czy mają obywatelstwo europejskie, czy nie;
 - stowarzyszenia, instytucje oraz przedsiębiorstwa, zarejestrowane na terenie UE.

Ćwiczenia aktywizujące: Praca w grupach 1

- Proszę podzielić klasę na kilkusobowe grupy.
- Każda grupa powinna otrzymać listę praw obywateli Unii Europejskiej.
- Uczniowie, korzystając z niej, powinni przygotować odpowiedź, wraz z uzasadnieniem, na pytanie:
 - *Które z praw obywateli Unii Europejskiej jest najważniejsze?*

Ćwiczenia aktywizujące: Praca w grupach 2

- Proszę podzielić klasę na kilkusobowe grupy.
- Każda grupa powinna otrzymać listę praw obywateli Unii Europejskiej.
- Uczniowie, korzystając z niej, powinni przygotować odpowiedź, wraz z uzasadnieniem, na pytanie:

Jakie prawo powinno zostać dodane do listy praw obywateli Unii Europejskiej?

- Każda grupa powinna postarać się przekonać pozostałych uczniów, że to ich postulat warto zrealizować w pierwszej kolejności.
- Po debacie uczniowie w głosowaniu indywidualnym wybierają jedną z propozycji.

Literatura

Literatura bazowa:

Skrypt dla nauczycieli pt. Podstawy wiedzy o Unii Europejskiej, red. nauk. E. Latoszek, A. Stępnia, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot 2014.

Literatura uzupełniająca:

Skomerska-Muchowska I., Wyrozumska A., *Obywatel Unii*, Wydawnictwo Instytut Wydawniczy EuroPrawo, Warszawa 2010.

Trzeciński K., *Obywatelstwo w Europie. Z dziejów idei i instytucji*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2006.

Twoja Europa, *Pomoc i porady dla obywateli UE i ich rodzin*,
http://europa.eu/youreurope/citizens/index_pl.htm

Źródła ilustracji

http://europedirect.um.warszawa.pl/sites/europedirect.um.warszawa.pl/files/pozostale/imagecache/gallery_950/obywatele.jpg

<http://www.rmfm24.pl/fakty/swiat/news-zaostrza-sie-bitwa-o-parlament-europejski-miedzy-bruksela-a-,nld,338678>

<http://ed.lubuskie.pl/?p=5119>

Dziękuję za uwagę!

www.pecsa.edu.pl

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Projekt „Akademia Młodego Europejczyka” jest realizowany przy
wspieraniu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu:

Katedra Unii Europejskiej im. Jean Monnet
Jean Monnet Chair on “Turning points in European
Integration: governance, politics and identity in the EU”
KES, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

